

URANOVÉ DOLY N. P. ZADNÍ CHODOV A VÝZNAMNÉ UDÁLOSTI ROKU 1968 A NÁSLEDNÉ NORMALIZACE V MATERIÁLECH STB

František Bártík

Rok 1968 zasáhl do dějin naší republiky nesmazatelným písmem. Události tohoto roku a následné normalizace se podepsaly i do ekonomické oblasti našeho hospodářství – ČSUP (Československý uranový průmysl) nevyjímaje. Níže předkládaná studie byla až na zcela nepatrné výjimky zpracována z materiálů StB. Samozřejmě, že se jedná o pohled jen z jedné strany, ale autor záměrně nechce konfrontovat prameny (svazky StB) s výpověďmi účastníků daných událostí popř. s jinými písemnostmi. Cílem studie je zachytit rok 1968 v ČSUP respektive v UD n. p. Zadní Chodov tak, jak je ve svých materiálech zachytila StB. Konkrétně se jedná zejména o objektový svazek reg. č. 2845, vedený na celý ČSUP a objektový svazek reg. č. 18729 vedený na Generální ředitelství ČSUP. V roce 1976 byl svazek přeregistrován na reg. č. 11529. Dále se studie opírá o osobní svazek reg. č. 715464 vedený na osobu ing. Karel Boček. Svazky se v současné době (duben 2008) nacházejí v Archivu bezpečnostních složek (ABS) – dříve Archiv ministerstva vnitra (AMV).

ÚVOD

Po svržení bomb na Hirošimu a na Nagasaki v srpnu 1945 se Sovětský svaz cítil ohrožen v pozici vítěze války, neboť nevlastní „absolutní zbraň“. Výrobě atomové zbraně podřídil SSSR veškeré úsilí (koncem roku 1948 SSSR disponoval 1000 tunami uranu, což bylo v této době odpovídající množství pro výrobu atomové zbraně; první sovětská atomová bomba vybuchla u Semipalatinska dne 29. 8. 1949). „Absolutní zbraň“ v amerických rukou donutila Stalina, aby přehodnotil nejen zahraniční, ale i vnitřní politiku. Ze strany SSSR byla vyvíjena maximální snaha dostihnout vojensky USA a poté je i předstihnout. Stalin v první fázi závodu ve zbrojení neměl žádný jiný zdroj uranu než uran jáchymovský, což velmi podstatně ovlivnilo sovětský atomový projekt. V Jáchymově se nacházelo jediné otevřené uranové ložisko v utvářející se sféře sovětského mocenského vlivu. V přehodnocení sovětské politiky si tedy i Československo našlo své místo. Po roce 1945 vzniká na území republiky odvětví uranového průmyslu. Dne 23. 11. 1945 byla podepsána „Dohoda mezi vládou Svazu Sovětských Socialistických republik a vládou Československé republiky o rozšíření těžby rud a koncentrátů v Československu, obsahujících radium a jiné radioaktivní prvky, jakož i o jejich dodávkách do Svazu Sovětských Socialistických republik.“ Fakticky smlouva znamenala to, že již před únorem 1948 bylo znárodněno jakékoliv podnikání v tomto odvětví, Československo se dobrovolně vzdalo možnosti volně disponovat s částí svého nerostného bohatství ve prospěch SSSR a že se dohoda týkala i nalezišť do této doby neobjevených.

Historii těžby respektive produkce uranové rudy můžeme rozčlenit na určité časové úseky:¹

V letech **1945-1951** byla uranová ruda produkována bez ohledu na cenu a lidské síly – za každou cenu. Z pohledu potřeby uranu pro výrobu sovětské atomové bomby se jedná o pochopitelnou věc. V této době byly sovětskou stranou hrazeny veškeré náklady na těžbu včetně mimovýrobních nákladů (výstavba zázemí pracovníků Jáchymovských dolů n. p. (JD), infrastruktura, platy...). Mimo toho mělo Československo ještě garantován zisk v podobě 18% od roku 1949, později 15%. V roce 1949 činily náklady na těžbu 1 kg uranu 1993 Kčs. Na druhou stranu je pravda, že do roku 1949 platil SSSR, kdy chtěl a kolik chtěl. K 16. 9. 1946 bylo zapláceno 5 mil. Kčs a dodáno zařízení za 2,5 mil. Kčs. Podnik JD pracoval na úvěr. Dá se ale s jistotou tvrdit, že v tomto období se jednalo o nejméně výhodnější vývoz uranu do SSSR. V této době bylo do SSSR vyvezeno pouhé 1% uranu, které tímto směrem odešlo do roku 1991. V rozmezí let **1952-1959** SSSR platil pouze náklady na těžbu a zisk byl snížen na 10%. Na konci tohoto období nabídka uranové rudy převyšovala poptávku. SSSR měl již dostatečnou zásobu uranu a jeho zájem o další těžbu opadal. Náklady na těžbu 1 kg uranu v roce 1952 činily 855 Kčs, v roce 1958 jen 326 Kčs. V letech **1959-1967** vznikla kuriózní situace, neboť SSSR platil za náš uran pevnou cenu 135 Kčs/kg. Tato cena byla určena na 5 let dopředu, záleželo čistě na efektivitě těžby, zda bude vývoz do SSSR ziskový nebo ztrátový. V letech **1961-1965** byla těžba ztrátová o 3 miliardy Kč, které byly hrazeny ze státního rozpočtu. V roce 1960 bylo dosaženo nejvyšší těžby, bylo celkem vyvezeno 3 037 tun. V období **1967-1989** výrobní cena převyšovala daleko cenu, za kterou by byl SSSR ochoten uran nakupovat. Těžba byla dotována ze státního rozpočtu. V roce 1979 činila dotace na 1 kg uranu 932 Kčs + náklady na geologický průzkum + náklady na bytovou výstavbu + náklady na infrastrukturu. Státní dotace za období 1965–1989 činily celkem 38,5 miliardy Kčs (jen za rok 1989 1,705 miliardy Kčs). V souvislosti se ztrátovostí vývozu uranu do SSSR je ale v rámci objektivit třeba zmínit, že ze SSSR do Československa putovaly vybrané komodity pod světovou cenou (např. ropa).

Co se ekonomické rentability těžby uranové rudy týká, je třeba se zmínit o stále se objevujících spekulacích typu: „*Zájem o československou uranovou rudu projevil po válce i Spojené státy a nabízely za něj náhradu rovnající se mnohonásobku československého státního rozpočtu. Teoreticky by obyvatelé tehdejší Československé republiky nemuseli po několik let platit žádné daně. Rovněž kompletní náklady na celkovou exploataci tohoto tehdy vzácného a nebezpečného kovu nabízely USA hradit v plné výši. ČSR tuto velkorysou a výhodnou nabídku odmítla a přijala nabídku SSSR, který za československé uranové bohatství nabídl Chemické závody v Záluží u Mostu. Navíc českoslovenští členové čs. – sov. komise požadovali ponechat v Československu 10% těžného uranu. Ale marně...*“² Jedná se spíše o zbožné přání několika bývalých politických vězňů a rádobyhistoriků respektive pseudohistoriků. USA nakupovaly po konci války kg uranu za 5-10 dolarů a 20-30 dolarů za kg koncentrátu a tyto ceny se více méně držely až do začátku 70. let 20. století. V této době neexistovaly žádné světové ceny, které by alespoň orientačně určovaly cenu uranu. Byla pouze zcela jasně vymezená pravidla, za kterých USA respektive SSSR nakupovaly uranovou rudu. Tato pravidla byla obsažena ve Smlouvě respektive Dohodě. Výše uvedená „Dohoda“ mezi SSSR a Československem se velmi podobala britsko-americké smlouvě s Kongem (uhrazení nákladů na těžbu + zisk). Není logického zdůvodnění, které by vysvětlovalo, proč by hypoteticky USA platily mnohem vyšší částky za československý (jáchymovský) uran, který nebyl, a to si

1 Níže uvedená část vychází z podkladů spisu ÚDV-225/VvK-95.

2 <http://www.gymostrov.cz/Projekty/Uran/UranCZ.html> (cit. 2008-04-17).

přízněji, nejkvalitnější. Připusťme, že by USA kupovaly náš uran z důvodu, aby se nedostal do rukou SSSR, ale co ostatní naleziště ve „východním bloku“? A tak by se dalo pokračovat... Zbohatnout na produkci uranové rudy v námi sledované době se nedalo. Bezpochyby nejlepší řešením by bylo ponechat toto nerostné bohatství dalším generacím.

SITUACE V ČSÚP PŘED OKUPACÍ

Vzhledem ke stavu, kdy Československo bylo zavázáno dohodou vyvážet uranovou rudu do SSSR, který neplatil ani výrobní náklady, bylo téměř jisté, že v „polednovém uvolnění“ roku 1968 byly činěny tlaky na změnu uranové politiky. *„Ze strany mladých progresivních a politicky angažovaných techniků byl vytvářen tlak na výměnu a odstranění bývalého gen. ředitele ing. Houdka. Až do roku 1968 mu z řad těchto osob nebylo nikdy vytýkáno, že by byl nedostatečně způsobilý pro tuto funkci, ale okamžitě po lednovém období vznikaly kolem jeho osoby pověsti, že se jedná o protekční osobu, dosazenou ÚV KSČ. Do případu jeho odstranění se hlavně zajímal pracovník Ústředního odboru hornictví s. Bloch, který uměle vytvářel nálady kolem osoby Houdka, jako že Houdek vždy spoléhal na své politické postavení v ÚV, že se neustále stykal a vyhledával styky s oddanými stoupenci bývalého prezidenta Novotného. Byl označen jako konzervátec, což se hodilo v tu dobu k odstraňování rozhodujících osob. Toto mělo za následek, že jeho bývalí spolupracovníci jako technický ředitel ing. Boček Karel³, výrobní ředitel ing. Kolek Miroslav, ekonomický ředitel ing. Svoboda Jaroslav, prosadili svým vlivem ve stranických a odborových složkách odstranění s. Houdka z funkce. Dočasným vedením funkce byl okamžitě jmenován ministrem hornictví ing. Boček Karel a později do této funkce ustanoven (3. 9. 1968 – pozn. autora). Svým vlivem vytvářeli nadále nátlakovou politiku i před okresní konferencí, kdy do funkce člena ÚV byl zvolen ing. Svoboda, ekonomický ředitel GR. Toto nové vedení po celou dobu roku 1968, až do jejich odvolání z uvedených funkcí, ovlivňovalo politickou situaci na všech národních podnicích uranového průmyslu na jednotlivých odštěpných závodech, což vyvrcholilo v srpnových dnech 1968.“⁴*

Již začátkem roku 1968 začalo vedení v čele s ing. Bočkem vážně uvažovat o koncepci s vlastními podnikatelskými zájmy, konkrétně se mělo jednat ve spolupráci s plzeňskou Škodovkou o dodávání „atomových elektráren vlastní výroby“ a palivových článků, které by se vyráběly v Mníšku pod Brdy, do kapitalistické ciziny a rozvojových zemí. Za tímto účelem se uvažovalo o vytvoření společnosti BOHEMIA-NUKLEAR. Na jednáních, která probíhala, bylo diskutováno o dosavadní smlouvě se SSSR. Bylo dohodnuto, že se nebude vypovídat, ale po ukončení její platnosti 1968-1969 se nebude ani obnovovat. Tím by bylo docíleno stavu, že by se uranová ruda mohla vyvážet i do jiných států. Zjednodušeně řečeno: z vojensko-strategické suroviny mělo vzniknout volně směnitelné zboží. Výše uvedené záměry byly shrnuty do

3 „Počínaje rokem 1966 se vyskytují v práci ing. Karla Bočka, a to jak v jednání i v politickém přístupu k řešení problémů nesprávné názory, na které je upozorňován i pracovníky ÚV KSČ. K těmto nesprávným názorům přistupují i takové skutečnosti jako je unáhlenost, tvrdší setrvávání na vlastní koncepci, nereálné názory na další perspektivu uranového průmyslu a shlédnutí se ve Vertikálním programu (viz níže) ČSÚP. Jeho vydávání vlastních přání za skutečnost, zkrácené názory na postavení uranu ve světovém obchodě a politice, což ve svém důsledku jej vedlo k přechodu na pozici pravicové revizionistické antisovětské skupiny, která pod rouškou nápravy chyb usilovala o revizi generální linie strany a rozvracení našeho spojení se Sovětským svazem“ Archiv bezpečnostních složek (dále ABS), reg.č. 11529 – Zpráva o rozvoji jaderné energetiky a Vertikálním programu v ČSSR, s. 2.

4 ABS, reg. č. 11529 – Rozbor celkové operativní situace v uranovém průmyslu ze dne 9. 3. 1970, s. 3.

tzv. Vertikálního programu.⁵ V souvislosti s plánovanou ziskovostí uranového průmyslu mělo být založeno sdružení ATOMENERGO, jehož hlavní náplní měla být realizace Vertikálního programu (výroba palivových článků, zirkonia apod.) Vedení ČSUP zaslalo tehdejšími stranicovým špičkám (Dubček, Černík, Šik) dopis, v němž vysvětlují své názory na uranovou problematiku a navrhují např. konzervaci některých dolů pro pozdější potřebu. Dále upozorňují na fakt, že Československo těží uran v podstatě kvůli splnění dodávek do SSSR, přičemž SSSR není ochoten zaplatit ani výrobní náklady.

Zvyšujícím se stupňováním politické situace ve státě se také začaly čím dál tím častěji objevovat názory o nesprávnosti vývozu československého uranu do Sovětského svazu a přeorientováním se na západní státy. Stalo se tak v době, kdy bylo třeba zaujmout rozhodnutí ve výstavbě jaderných elektráren. Stále se však naráželo na neustálé utajování uranového průmyslu. Ředitel závodu Jaderných elektráren OP ŠKODA ing. Josef Hauer⁶ na konferenci KV KSČ, konané dne 5. 7. 1968 v diskuzi řekl, že k rozhodnutí o další výstavbě jaderných elektráren je nutno znát: „V prvé řadě znalosti a podklady o palivu jaderných elektráren o uranu. Říká se, že je ho u nás dost. Kolik, vědět nesmíme. Za kolik se těží, vědět nesmíme. Je proto pochopitelné, že je těžko dělat jakékoliv perspektivní úvahy a rozhodování, když základní předpoklady neznáme. Domníváme se, že uran již dnes není strategickou surovinou, ale surovinou energetickou, a proto jakékoliv utajování je zbytečné.“⁷ Takovýto ohlas nebyl ojedinělý podobně reagovali i další zaměstnanci závodu Jaderných elektráren jako např. ing. Karel Novotný,⁸ ing. Petr Jankovec.⁹

Ve dnech 27.-31. 5. 1968 se konalo v Gottwaldově (dnes Zlín) Mezinárodní sympozium, pořádané Mezinárodní atomovou komisí ve Vídni. Za závod Jaderných elektráren se tohoto jednání zúčastnil ing. Ivan Hůlka.¹⁰ V diskuzním příspěvku na téma „Ekonomika jaderných elektráren“ dokladoval u těžkovodního programu výstavby jaderných elektráren vyšší spotřebu uranu a u lehkovodního programu, že bude provoz o 10% levnější. V té době se jednalo o tom, jaký program pro československé jaderné elektrárny přijmout. Těžkovodní program v úzké spolupráci se Sovětským svazem nebo lehkovodní program v úzké spolupráci s kapitalistickými státy. „K zajištění výstavby jaderných elektráren v ČSSR by se musela dovážet pro těžkovodní program „těžká voda“, pro lehkovodní program obohacené palivové články z přírodního uranu. Tento dovoz do ČSSR chtěl ing. Hůlka kompenzovat vývozem našeho

5 ABS, reg. č. 11529 – Zhodnocení operativní situace na úseku uranového průmyslu a dosavadní přehled o výrobní kooperaci ČSUP s KS, rozvojovými zeměmi a SSSR, s. 1-2.

6 „Bývalý ředitel závodu Jaderných elektráren, bývalý člen ÚV KSČ, zvolený na tzv. XIV. sjezdu KSČ. Za politickou činnost v letech 1968–1969 odvolán z funkce ředitele závodu, vyloučen z KSČ. V současné době pracuje jako technický pracovník v OP ŠKODA, závod Obráběcí stroje. Aktivně rozpracováván v akci BOHEMIA na S-StB Plzeň, III. odbor, 1. oddělení.“ ABS, reg. č. 2845 – Zpráva o situaci na úseku uranového průmyslu ze dne 3. 3. 1975, s. 4.

7 ABS, reg. č. 2845 – Zpráva o situaci na úseku uranového průmyslu ze dne 3. 3. 1975, s. 1.

8 „Bývalý člen předsednictva KV KSČ v letech 1968-1969, později předseda CZ KSČ na závodě Jaderných elektráren. Na závodě pracoval jako technický pracovník. V letech 1970-1971 byl jmenován do funkce ředitele výstavby první jaderné elektrárny A-1.“ Tamtéž.

9 „Hlavní iniciátor všech protistranických a protisovětských akcí na závodě Jaderných elektráren. Byl vyloučen z KSČ, propuštěn ze závodu. Aktivně rozpracován v akci ČERNÝ PETR na S-StB Plzeň, II. odbor.“ Tamtéž.

10 „Samostatný výzkumný pracovník v závodě Jaderných elektráren. Za politické postoje v letech 1968-1969 mu bylo zrušeno členství v KSČ.“ ABS, reg. č. 2845 – Zpráva o situaci na úseku uranového průmyslu ze dne 3. 3. 1975, s. 5.

uranu. *Neřekl však konkrétně, kam vyvážet náš uran.*¹¹ Ještě v průběhu symposia přišel za ing. Hůlkou delegát z NSR s tím, komu má zaslat poptávku na dodávku našeho uranu do NSR.¹² V období 1968-1969 panoval na závodě Jaderných elektráren názor, že se s naším uranem nehospodaří dobře. Údajně by bylo místo vývozu uranu do SSSR výhodnější tento u nás zpracovávat až do palivových článků pro jaderné elektrárny. Za tyto články, které by se vyvážely do kapitalistické ciziny, by se tam nakupovaly technické novinky pro jaderné elektrárny v ČSSR. V této souvislosti byla na závodě Jaderných elektráren vypracována rezoluce, ve které se poukazovalo na nové možnosti obchodu s naším uranem a na nevýhodnost obchodu se SSSR. Rezoluce byla podepsána ing. Štachou¹³ a Němcem¹⁴ jako funkcionáři KSČ na závodě a odeslána Dubčekovi (první tajemník ÚV KSČ), Černíkovi (předseda vlády) a Smrkovskému (předseda Národního shromáždění).¹⁵ Při jednáních o situaci, jak dále s naším uranem nakládat, byl zastáván názor na konzervaci vlastních zásob uranu. Panoval názor, že není správné pokračovat v intenzivní těžbě uranu, ale že by bylo potřeba omezit nebo zastavit těžbu a ponechat zásoby na zbývajících ložiskách na pozdější dobu. Tuto cestu nejvíce prosazovali prof. Šimáně, akademik Běhounek, ing. Hauer...¹⁶ Na symposiu v Gottwaldově bylo jednáno se zástupci kapitalistických společností. *„Na základě těchto kontaktů došlo k několika velmi podrobným poptávkám KS firem na prodej uranu v konkrétních ročních dodávkách až do roku 1980.”*¹⁷

V srpnu 1968 se v Praze konal mezinárodní geologický kongres. Zahájen byl dne 19. 8. a ukončen měl být 28. 8. Jednalo se o velmi významnou akci, které se zúčastnilo cca 2900 odborníků z ciziny. Na těchto akcích se přímo jednalo o vývozu uranu na Západ. Pražský geologický kongres byl pod vlivem srpnových událostí předčasně dne 23. 8. ukončen. Snaze o orientaci uranového průmyslu na Západ učinila rázný konec okupace spojeneckých armád. Nicméně ještě v roce 1970 existovalo přibližně 70 případů uzavřených smluv se Západem na dodávky různých měřicích zařízení, přístrojů a jiných kontraktů, které ovšem z důvodu případného poškození československých zájmů nešlo vypovědět. Nové (normalizační) vedení ČSUP tyto smlouvy však cíleně omezovalo.

11 ABS, reg. č. 2845 – Zpráva o situaci na úseku uranového průmyslu ze dne 3. 3. 1975, s. 2.

12 ABS, reg. č. 2845 – Zpráva o situaci na úseku uranového průmyslu ze dne 3. 3. 1975, s. 2.

13 *„Člen KSČ, technický pracovník na závodě Jaderných elektráren v současné době je s ním uvažováno jmenování do vyšší funkce mimo závod.”* ABS, reg. č. 2845 – Zpráva o situaci na úseku uranového průmyslu ze dne 3. 3. 1975, s. 5.

14 *„Technický pracovník na závodě Jaderných elektráren, člen KSČ, velitel jednotky LM. Tuto funkci zastával v době 1968-1969 a v době, kdy podepsal rezoluci.”* Tamtéž.

15 Ing. Milan Hanus pracovník závodu Jaderných elektráren uvedl výše napsané při vytěžování na StB dne 10. 8. 1971. ABS, reg. č. 2845 – Zpráva o situaci na úseku uranového průmyslu ze dne 3. 3. 1975, s. 3. *„V letech 1968-1969 pracoval na závodě Jaderných elektráren ve funkci vedoucího dodavatelského úseku a byl zástupcem ředitele závodu. Za politické postoje v letech 1968-1969 byl odvolán z funkce, přeřazen do funkce nižší a vyloučen z KSČ. V současné době nadále pracuje na závodě a je zařazen jako pracovník ředitelství výstavby ŠKODA na jaderné elektrárně V-1 v Bohunicích.”* Tamtéž.

16 ABS, reg. č. 2845 – Zpráva o situaci na úseku uranového průmyslu ze dne 3. 3. 1975, s. 4.

17 ABS, reg. č. 11529 – Rozbor celkové operativní situace v uranovém průmyslu ze dne 9. 3. 1970, s. 7.

Situace v Uranových dolech n.p. Zadní Chodov

Uranové doly n.p. Zadní Chodov se v roce 1967 skládaly z podnikového ředitelství se sídlem v Tachově, šachty č. III, šachty Vítkov II, šachty Dyleň, která se nacházela v okrese Cheb a svým položením byla velmi specifická (viz níže), a dopravy, jež se nacházela v obci Skláře, okr. Mariánské Lázně. Zaměstnáno zde bylo cca 2 tisíce zaměstnanců, z nichž 1/3 tvořili bývalí potrestaní. Co se týče agenturní situace v této době, vypadala takto: 1 resident, 2 agenti a 7 informátorů. Na jednotlivých úsecích byla agentura rozmístěna takto: ředitelství OZ – 4 spolupracovníci; šachta č. III – 2 spolupracovníci; Vítkov II – 2 spolupracovníci; ubytovna UD – 1 spolupracovník a „V květnu 1967 byl získán spolupracovník JARMILA do ředitelství UD. Jedná se o provozního inženýra, který má vztahy do KS a možnosti k vizovým cizincům.“¹⁸

V Uranových dolech Zadní Chodov se vystupovalo zejména v „polednovém uvolnění“ proti stanovám KSČ, volalo se po založení Sociálně demokratické strany, která byla také později založena. Odmítalo se placení stranických příspěvků ve stanovené výši do té doby, než bude svolán XIV. sjezd KSČ. Na dole č. III bylo pod pohružkou stávkou požadováno finanční odškodnění horníků za více jak 10 let práce v podniku.¹⁹ „Velmi aktivně ve prospěch pravice vystupoval předseda CZV KSČ Štefan Čaj,²⁰ který ve spolupráci s bývalým vedoucím tajemníkem OV KSČ Tachov byl na aktivu, kde se velmi ostře útočilo proti aparátu OV KSČ i na vyšší stranické orgány a funkcionáře z pozice pravice. Navrhovalo se zastavení činnosti ROH, svolání shromáždění z celého okresu za účasti tak zvaných progresivních činitelů.“²¹

Velmi stručně, jasně a výstižně celkovou situaci vystihl mjr. StB Kasýk: „Na okrese Tachov, na pracovištích Uranového průmyslu byla v období tak zvaného obrodného procesu při různých příležitostech některými zaměstnanci zdůrazňované nerentabilitnost dodávek uranu do Sovětského svazu, na druhé straně byla zdůrazňována výhodnost orientace trhu na kapitalistické státy. Strategický význam byl snižován na charakter průmyslové výroby, na zveřejňování dosud utajovaných skutečností.“²²

Příbramská odbočka

Jelikož v Příbrami bylo ředitelství ČSUP a první kroky, které ovlivnily dění v celém ČSUP, pocházely odtamtud, dovolím si malou odbočku popisující první reakce vedoucích představitelů ČSUP na okupaci.

V počáteční fázi okupace bylo vedení ČSUP v čele s Karlem Bočkem rozhodnuto k emigraci do Rakouska. K tomuto účelu mělo být použito firemní letadlo, které měl pilotovat František Hron. Celá věc dostává pikantní nádech s informací, že František Hron byl veden jako TS StB. „Naším důvěrníkem HRONEM, bývalým spolupracovníkem, bylo sděleno, že dne 21. 8. 1968 kolem 3 hod. byl telefonicky vyzooměn, aby okamžitě se dostavil do budovy generálního ředitelství k ing. Bočkoví. Po jeho příchodu v kanceláři ing. Bočka byli přítomní mimo něj (Bočka) ekonomický náměstek Svoboda, dále ředitel GPUP Hrubý Jan a sekretář Smola. Hlavním bodem proč byl Hron zavolán, byla otázka ilegálního odletu letadlem

18 ABS, reg. č. 2845 – Záznam ze dne 6. 11. 1967, s. 1-2.

19 ABS, reg. č. 2845 – Zpráva o situaci na úseku uranového průmyslu ze dne 3. 3. 1975, s. 6.

20 „Bývalý předseda CZV KSČ UD Zadní Chodov. Jmenovaný utrpěl pracovní úraz, závod vyplácí odškodnění 6500 Kčs měsíčně. Nyní pracuje v Mariánských Lázních u stavebního družstva, bytem Mariánské Lázně, NO. Materiály předány O-StB Cheb.“ ABS, reg. č. 2845 – Zpráva o situaci na úseku uranového průmyslu ze dne 3. 3. 1975, s. 13.

21 ABS, reg. č. 2845 – Zpráva o situaci na úseku uranového průmyslu ze dne 3. 3. 1975, s. 6.

22 Tamtéž.

Stávka. Horníci dolu III UD procházejí náměstím na příbramském sídlšti (22. 8. 1968).

do Rakouska. Jednalo se o letadlo, které je majetkem resortu uranového průmyslu v Příbrami a hlavní zájem na odletu měl ing. Boček. Letadlo měl řídit náš D-HRON, k čemuž jej přemlouval jeho bezprostřední nadřízený bývalý ředitel ing. Hrubý Jan. Po odmítnutí mu to nejdříve zazlívali, ale později se uklidnili s tím, že je třeba zachovat rovnováhu.²³ Za této situace se ing. Boček nechává spojit s pracovníkem ÚV KSČ Jiřím Pauličkem a nechává se informovat o vývoji událostí před a v budově ÚV KSČ. Po vyslechnutí informace se rozhoduje, že bude podporovat vedení ÚV KSČ. „Odjíždí proto na šachtu Bytíz OZ UD Příbram, kde vystupuje před shromážděné zaměstnance a v rozporu se svými povinnostmi vyzývá přítomné k zahájení stávků a zároveň vyhláší heslo „ani gram uranu okupantům.“²⁴ Vzápětí odjíždí na šachtu 15 do sídla podnikového ředitelství OZ UD Příbram, kde z přítomných stranických, odborových a hospodářských funkcionářů sestavuje tzv. Koordinační výbor. Cílem byla koordinace a řízení činnosti stávkového hnutí v celém ČSUP. Pomocí tohoto výboru byly řízeny stávkové výbory na jednotlivých dolech. Výbor tvořili tito pracovníci: ing. Karel Boček – zastupující generální ředitel ČSUP, ing. Miroslav Kolek – výrobní technický ředitel ČSUP, ing. Jaroslav Svoboda – ekonomický náměstek GR ČSUP, ing. Vlastimil Staněk – výrobní technický náměstek OZ UD Příbram, ing. František Krejčí – náměstek ředitele OZ UD Příbram, ing. Ladislav Klička – předseda PV KSČ, ing. Václav Bešták – ekonomický náměstek OZ UD Příbram, MUDr. Jaroslav Bakstein – ředitel ZÚNZ, František Šlehofer – předseda CZV ROH ZRUP, Václav Novotný – místopředseda CZV KSČ, František Hron – předseda CZV ROH GP,

23 ABS, reg. č. 11529 – Zhodnocení operativní situace na úseku uranového průmyslu od roku 1968 do současnosti ze dne 4. 3. 1970, s. 1-2.

24 ABS, reg. č. 11529 – Zpráva o činnosti pravice na úseku ČSUP v letech 1967-1970, s. 3.

Stávka. Před vchodem do ředitelství ČSUP v Příbrami (22. 8. 1968).

František Piorecký – člen stávkového výboru GR, Josef Peteřík – předseda CZV KSČ, Otakar Motejl – předák kolektivu, Milan Obuch – vedoucí ZO, Karel Kutra – pracovník podnikového ředitelství Příbram, Vladimír Valenta – pracovník podnikového ředitelství Příbram, Josef Melek – místopředseda PV KSČ, Hynek Vaňous – místopředseda oborové komise ROH, Josef Hurt – pracovník podnikového ředitelství Příbram, Jiří Pospíšil – zaměstnanec ČSUP a Antonín Volf – zaměstnanec ČSUP.²⁵ Jelikož Koordinační výbor vzhledem ke své početnosti byl značně neoperativní, sestavil ing. Boček tzv. Štáb, do něhož kromě sebe jmenoval ještě ing. Svobodu, ing. Staňka, ing. Krejčího a MUDr. Baksteina. Vydávají okamžitě rezoluci, v níž se konstatuje, že s okamžitou platností se zastavují dodávky uranové rudy a uranového koncentrátu do SSSR. Rezoluce byla ihned odesílána na jednotlivé odštěpné závody a účelové organizace. Současně je organizováno prostřednictvím zástupců všech národních podniků rozšíření stávky v celém ČSUP, tak se začalo stávkovat i v Zadním Chodově a v Dolní Rožínce. Stávky na jednotlivých závodech nebyly prosazovány jednoduše např.: Dne 22. 8. 1968 se ing. Boček telefonicky spojuje s vedoucím dolu Vítkov II OZ UD Západní Čechy Stanislavem Vlasákem, nar. 1923, kterému sděluje, že na všech šachtách n. p. Příbram na protest proti vstupu vojsk a znemožnění činnosti tehdejších stranických a vládních představitelů byla vyhlášena stávka. Vyzval ho, aby se i oni připojili ke stávce, přes nesouhlas bývalého ředitele OZ UD Západní Čechy ing. Fricmana, byla nakonec stávka prosazena.²⁶

25 ABS, reg. č. 11529 – Zpráva o činnosti pravice na úseku ČSUP v letech 1967-1970, s. 3-4.

26 Tamtéž, s. 7.

Po vstupu vojsk na naše území dne 21. 8. 1968 pracovníci OZ UD Zadní Chodov přišli do zaměstnání na ranní směnu. Po skončení této směny horníci poukazovali na možnost přerušování dodávky elektrické energie, čímž by došlo k vystavení pracovníků v podzemí nebezpečí. Z tohoto důvodu odpolední směny již nefáraly. Zaměstnancům bylo sděleno, aby se příštího dne dostavili do zaměstnání, kde jim bude oznámeno, zda se bude pokračovat v práci. Ještě před příchodem zaměstnanců na ranní směnu se Stanislav Vlasák telefonicky spojil s generálním ředitelem ČSUP ing. Karlem Bočkem, který informoval Vlasáka, že na OZ UD Příbram byla vyhlášena stávka na protest proti vstupu vojsk na naše území (viz výše). „Vlasák uvádí, že z telefonického hovoru, který vedl s ing. Bočkem rozpoznal, že tento vyzývá i zaměstnance UD Zadní Chodov, aby vstoupili do stávky. Z těchto důvodů, že počal organizovat stávku na šachtě Vítkov II, která byla 23. 8. 1968 rozšířila i na další dvě šachty t.j. na Dyleň a šachtu č. III. Podle jeho výpovědi stávku organizoval proto, protože měl před ing. Bočkem určitý respekt, viděl v něm rozhodující osobnost v UP, a proto respektoval jeho vůli. Z výpovědi Stanislava Vlasáka jakož i Jaromíra Grolla,²⁷ byly zjištěny další skutečnosti týkající se přípravného jednání směřujícího ke zničení přísně tajných dokumentů za účelem znemožnění pokračování v těžbě. Jak Stanislav Vlasák tak i Jaromír Groll vypovídají, že v srpnových dnech 1968 se zúčastnili porady u generálního ředitele ing. Bočka, který přítomně instruoval v tom směru, že jakmile dojde ze strany přítomných vojsk k násilnému přerušování stávky a horníci budou násilím donuceni těžít uran pro SSSR, že tomuto je třeba zabránit zničením technické dokumentace a likvidací šachet. Svědek Groll na podporu své výpovědi předal vyšetřovateli poznámky pořízené přímo na poradě v Příbrami, z nichž jsou prokázány shora uvedené skutečnosti. Na základě porady uskutečněné u ing. Bočka v Příbrami a předaných instrukcí, jak postupovat v případě násilného přerušování stávky, byly pro tento případ připraveny příslušné návrhy, jak likvidovat v n. p. UD Zadní Chodov. Tato skutečnost byla zjištěna z výpovědi svědků Jaromíra Grolla, ing. Františka Jakubíka, Štefana Kosíka, ing. Milana Doležala a dále z výpovědí předběžně vyslechnutých osob, které byly vyslechnuty operativními orgány... V souladu s výpověďmi svědků obv. Boček doznává i to, že na poradě uskutečněné 27. 8. 1968 v Příbrami hovořil před zástupci jednotlivých n. p. o tom, že v případě dojde-li k násilnému přerušování stávky a dělníci budou donuceni násilím těžít uran pro SSSR, že tomuto lze zabránit zničením technické dokumentace a vypnutím proudu, čímž měl na mysli zatopení šachet.“²⁸

V době stávky vznikaly různé nátlakové akce, rezoluce a útoky proti veřejným činitelům. Zbraně LM byly záměrně ukrývány, připravovaly se plány k likvidaci šachet, zničení dokumentace, výstavba ilegálního vysílače. Kospirační byty s možností ilegálního přechodu do NSR byly pro potřeby exponentů pravice (např. ředitele televize Pelikána, bývalého tajemníka ÚV KSČ Mlynáře a další) připraveny.²⁹ Byla ustavena „Rada pracujících“, která dne 22. 8. 1968 rozhodla o právu ředitele disponovat s rezervním fondem pracujících na úhradu stávky. Z tohoto fondu bylo použito na úhradu stávky 2 260 000 Kčs. V důsledku stávky na okrese Tachov vznikly ztráty 5 627 000 Kčs.³⁰ Toto vše se dělo za vědomí respektive se souhlasem Karla Bočka. „Ze shora uvedeného je tedy prokázáno další skutkové jednání ing. Karla Bočka, směřující jednak k návodu a jednak k přípravnému jednání k sabotáži, pro kterýžto skutek bude nutno vznést další obvinění. V souvislosti s vyšetřováním trestní věci vedené proti obviněnému ing. Karlu Bočkovi, bylo na odboru vyšetřování správy StB Plzeň dne 2. 11. 1970

27 Jaromír Groll, bývalý zastupující předseda CZV ROH a předseda celopodnikového stávkového výboru.

28 ABS, reg. č. 2845 – Informace o stavu vyšetřování v trestní věci proti obviněnému ing. Karlu Bočkovi, s. 3.

29 ABS, reg. č. 2845 – Zpráva o situaci na úseku uranového průmyslu ze dne 3. 3. 1975, s. 7.

30 Tamtéž.

*zahájeno trestní stíhání podle § 160 odst. 1 tr. ř. ve věci přípravného jednání k trestnému činu sabotáže podle § 7 odst. 1, § 97 odst. 1 písm. b tr. zákona, neboť jak z operativních materiálů, tak i z dosavadního stavu vyšetřování vyplynulo důvodné podezření, že někteří odpovědní hospodářští vedoucí se dopustili shora uvedené trestné činnosti. Jde zejména o Stanislava Vlasáka, Jaromíra Grolla, ing. Fricmana.*³¹

Prostřednictvím agenta JIRKY byl proveden kontakt Vladimíra Richtra, který pomáhal obhájci ing. Karla Bočka. Z posledních agenturních zpráv bylo zřejmé, že Richtr nejen opatřuje potřebnou dokumentaci, ale pokoušel se i ovlivňovat svědky. Jak bylo zjištěno orgány StB, Richtr vlastnil materiál v kopiích a originály předal obhájci. Zejména se jednalo o různé rezoluce, místní i závodní tisk ze srpna 1968 s tím, že na podkladě těchto materiálů by mohla obhajoba dokázat, že ne Boček, ale horníci, případně stranické orgány byly organizátoři stávků.³²

Ve skupinovém svazku URAN reg. č. 13822, který byl založen v roce 1970 na skupinu osob pravicově zaměřených pro jejich činnost v roce 1968-1969, byla pozornost věnována zejména těmto osobám:

„Stanislav Vlasák, býv. vedoucí dolu Vítkov II.; Ing. Karel Fricman, býv. ředitel OZ UD Zadní Chodov; Jaromír Grooll, bývalý zastupující předseda CZV ROH a předseda celopodnikového stávkového výboru.

Svazek byl v roce 1971 ukončen a předán vyšetřovacímu odboru S-StB Plzeň.

*Vlasák byl odsouzen okr. soudem Tachov roce 1971 podle § 132/1,2, 129/1,2 tr. z. 1961 na 3 roky odnětí svobody nepodmíněně a k zákazu výkonu funkce s hmotnou zodpovědností na 3 roky a v roce 1972 byl odsouzen krajským soudem Plzeň podle § 97/1a, b tr. z. 1961 na 6 roků odnětí svobody nepodmíněně.*³³

Od roku 1968 do roku 1970 emigrovalo z OZ Zadní Chodov 45 zaměstnanců. Z těchto emigrantů byl jeden nositel ST PT a tři byli nositelé ST T.³⁴ Ještě v roce 1968 (16. 12.) se vrátil z NSR, kam ilegálně vycestoval 6. 9. 1968, elektrikář podnikového ředitelství Rostislav Válek, nar. 1944.³⁵

Cíle a záměry pravice na okrese Tachov shrnul nám již známý mjr. StB Kasýk takto: *„Záměry pravice, které vyvrcholily v krizovém období 1968-1969, byly zaměřeny zejména k odtržení od socialistických zemí, hlavně pak od SSSR. K tomuto měla sloužit záminka o výhodném obchodu s uranem s kapitalistickými zeměmi. Za tím účelem spolupracovaly odpovědné osoby, pravicově zaměřené (Čaj, Bukovský), na úseku těžby radioaktivních surovin s podobně zaměřenými osobami, zejména zástupci OP Škoda Plzeň (Haur). Chtěli svoje zájmy prosa-*

31 ABS, reg. č. 2845 – Informace o stavu vyšetřování v trestní věci proti obviněnému ing. Karlu Bočkovi, s. 3.

32 Tamtéž, s. 6.

33 ABS, reg. č. 2845 – Zpráva o situaci na úseku uranového průmyslu ze dne 3. 3. 1975, s. 18.

34 *„Ing. Taťák Josef, nar. 1930... Byl to nomenklaturní funkcionář a člen OV KSČ v Tachově. Jeho znalosti státního tajemství v oboru působnosti Ústřední správy uranového průmyslu v ČSSR jsou úplné. Na příklad měl přehled o geologických zásobách „U“ kovu v ČSSR, o obsahu „U“ kovu Ra v radioaktivních vodách a koncentracích, znal údaje o těžbě, úpravě, dopravě a odbytu radioaktivních surovin.*

Ing. Kaucký Antonín, nar. 1935... Byl nositelem hospodářského tajemství a měl znalosti o tržavinách, výbušninách a jejich celkové spotřebě v závodě.

Ing. Čapek Karel, nar. 1925... Zastával funkci energetika závodu a znal celkovou spotřebu el. energie závodu.

Ing. Kazda Richard, nar. 1942... Zastával funkci úsekového geologa a měl znalosti o geologické situaci několika důlních pater na dole Vítkov II. ABS, reg. č. 2845 – Situace v uranovém průmyslu – zpráva ze dne 13. 2. 1970, s. 2-3.

35 ABS, reg. č. 2845 – Uranové doly – zpráva ze dne 10. 3. 1972, s. 6.

zovat i ve vrcholných stranických orgánech, a to zvolením společného kandidáta do ÚV KSČ. Jednalo se zejména o vlastní využití a výrobu palivových článků a tím narušení obchodu se SSSR. Stávka, vyhlášená pod heslem „Ani gram uranu okupantům“ jasně dokazovala úmysly pravicově zaměřených sil a jejich cíl – narušit přátelské vztahy se SSSR a tím i dodávky uranu do SSSR. Na UD Západní Čechy se toto pravicově oportunistickým silám podařilo a následky jejich činnosti jsou patrný ještě v současné době (rok 1975 pozn. autora).“³⁶

Šachta Dyleň

Šachta Dyleň byla velmi specifická svojí polohou. Nacházela se v přímém kontaktu s územím Bavorska. V zájmu utajení uranového průmyslu představovala blízkost kapitalistické ciziny velký problém. Uvažovalo se dokonce o vytvoření jakési ohromné betonové zdi, přes kterou by na československé území z Bavorska nebylo vidět, jak se ale ukázalo, takovou zeď nelze postavit. Je tedy pochopitelné, že zájem nepřátelských rozvědek o uranový průmysl se projevil hlavně v letech 1968-1969. Jednalo se zejména o šachtu Dyleň, která leží v těsné blízkosti státní hranice s NSR. O geologickou situaci této šachty se hlavně zajímala těžbařská společnost Brunhilda, která se na německé straně zabývá průzkumem geologické situace a těžby uranu. Již na počátku těžby na šachtě Dyleň projevoval zájem o geologickou situaci, kvalitu rudy, měřicí přístroje a o inženýra, který by tyto informace poskytl,³⁷ Rudolf Oppelt, australský státní příslušník.³⁸ Konkrétně požadoval na čs. občanovi 2 kg rudy z dolu, který se nacházel v blízkosti státní hranice a o detektor, kterým se zjišťuje kovnatost rudy. Podle zjištění StB byl Oppelt ve styku s cizí rozvědkou.³⁹ „Rozborem těchto poznatků se došlo k závěru, že rozvědky měla zájem o získání uranové rudy z dolu Dyleň, který je situován v těsné blízkosti státních hranic s NSR. O správnosti těchto závěrů o zájmu nepřátelských rozvědek o uranový průmysl svědčí další poznatky získané v tomto směru. Počátkem roku 1968 byla vyvíjena velká snaha z odborných míst ze západoněmecké strany o spolupráci s našimi odborníky v těžbě radioaktivních surovin, o spolupráci ve výzkumu, průzkumu ložisek uranové rudy a technickou spolupráci a to hlavně v prostoru Dyleň, kde byl ze strany západoněmecké zájem hlavně o geologickou situaci. Toto zřejmě vyplývalo z té skutečnosti, že krátce před tím začal průzkum a výstavba dolu na bavorském území v bezprostřední blízkosti státní hranice, vzdálenost od šachty Dyleň cca 500 m.“⁴⁰ Přímou nabídku na vědecko-technickou spolupráci uvedla ve svém dopise společnost Brunhilda v roce 1969.⁴¹ Je zcela samozřejmé, že k této problematice byli vytěžováni emigranti. Koncem roku 1968 uprchli do NSR Rostislav Válek (viz výše) a Josef Oravec. Válek se později vrátil a při zpětném vytěžování bezpečnostními orgány uvedl, že „po přechodu státních hranic byli odvezeni příslušníky GP do úřadovny

36 ABS, reg. č. 2845 – Zpráva o situaci na úseku uranového průmyslu ze dne 3. 3. 1975, s. 16.

37 „Inženýra, o kterého se zajímal, se dosud nepodařilo ustanovit.“ ABS, reg. č. 2845 – Uranové doly – zpráva ze dne 10. 3. 1972, s. 10.

38 ABS, reg. č. 2845 – Uranové doly – zpráva ze dne 10. 3. 1972, s. 9.

39 ABS, reg. č. 2845 – Situace v uranovém průmyslu – zpráva ze dne 13. 2. 1970, s. 4. „Byl ve styku s bývalým pracovníkem SD jistým Blöchlem.“ ABS, reg. č. 2845 – Uranové doly – zpráva ze dne 10. 3. 1972, s. 9.

40 ABS, reg. č. 2845 – Situace v uranovém průmyslu – zpráva ze dne 13. 2. 1970, s. 3-4.

41 „Vzhledem k tomu, že společnost Brunhilda nepokročila ve svém průzkumu dosti daleko, lze usuzovat, že má zájem o snadné získání poznatků v tomto směru. o tom svědčí i ta skutečnost, že s tímto návrhem se dostavili do ČSSR koncem října 1971 dva odborníci – zástupci této firmy, a to geolog Hans Bultemann, nar. 1922... a důlní inženýr Hubert Egner, nar. 1929...“ ABS, reg. č. 2845 – Uranové doly – zpráva ze dne 10. 3. 1972, s. 10.

3

- 2 -

ČS ČSÚP. zejména perspektivního odboru, mají státní vstupy
 k decentralizaci státního hospodářství.

Z hlediska účelů o rozšíření, středních úrovních, obsahu
 záru v době, kdyby se měla objevit, přehled o perspektivě
 v úbytku. Všechny údaje mají být přehledně a stručně
 na 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 1000.

ČSČÚP. je zajištěno v průběhu 250 zjednotnění, z toho
 je 52 zjednotnění státního tajemství charakteru 10. 20. 30. charakteru
 10. a 40. zjednotnění charakteru 10.

Z těchto divodů měly být zjednotněny objekty svazků na ČS ČSÚP
 zjednotnění.

K zjednotnění v objektové svazku zahrnují svědčí tyto

- podstaty:
- 1. zjednotnění svazků
- 2. zjednotnění svazků
- 3. zjednotnění svazků
- 4. zjednotnění svazků
- 5. zjednotnění svazků
- 6. zjednotnění svazků
- 7. zjednotnění svazků
- 8. zjednotnění svazků

Československá republika, Praha

[Handwritten signature]
 Mgr. František Bártík

2

Československá socialistická republika

Právní ústředí

53-00 189/72

Zac. 29. květen 1972

Č. j. v. l. u. j. :

[Handwritten signature]
 Mgr. František Bártík

Dr. Jaroslav Štrobil, ředitel ústředí
 Ministerstva práva a sociální správy

Právní ústředí

Právní ústředí, Ministerstvo práva a sociální správy, Praha

Č. j. v. l. u. j. :

ČS ČSÚP. je zajištěno v průběhu 250 zjednotnění, z toho
 je 52 zjednotnění státního tajemství charakteru 10. 20. 30. charakteru
 10. a 40. zjednotnění charakteru 10.

Z těchto divodů měly být zjednotněny objekty svazků na ČS ČSÚP
 zjednotnění.

K zjednotnění v objektové svazku zahrnují svědčí tyto

podstaty:

1. zjednotnění svazků
2. zjednotnění svazků
3. zjednotnění svazků
4. zjednotnění svazků
5. zjednotnění svazků
6. zjednotnění svazků
7. zjednotnění svazků
8. zjednotnění svazků

Československá republika, Praha

[Handwritten signature]
 Mgr. František Bártík

v *Marktredwitz, kde byl každý samostatně vyslýchán orgány v civilu.*⁴² Není pak divu, že při přejímce stavby linky vysokého napětí pro šachtu Dyleň, která zcela paradoxně vedla přes NSR, „sdělil vedoucí šachty Brunhilde zástupci Omnipolu, který linku přejímal, že je velmi dobře informován o tom, co se u nás na druhé straně děje... a uváděl hloubku šachty a chlubil se tím, že přesně ví, kolik rudy se těží, kolik zde pracuje lidí a jaká je kvalita rudy. Dála hovořil o tom, že je dobře informován i o potížích a problémech v Zadních Chodově a na Vítkově.“⁴³

Koncem roku 1968 na příkaz Karla Bočka byla vytvořena skupina geologů, kteří zpracovali nabídku geologické situace ložiska šachty Dyleň pro sousední důl na západoněmecké straně.⁴⁴ Hrozilo zde totiž, že v případě nezkoordinování práce na obou stranách dojde k ohrožení horníků, popř. průvalem vody, nezajištěností střešných prací a pod. Dne 31. 5. 1972 bylo domluveno, že od státní hranice bude na obou stranách ochranný kolmý pilíř o šířce 100 m pro hornická díla a 50 m pro vrtné práce.⁴⁵

ZÁVĚR

V souvislosti se společenskými a politickými událostmi v letech 1968-1969 se projevila zhoršená situace i na OZ Zadní Chodov. V této době probíhaly ze strany zaměstnanců OZ UD protikomunistické a protisovětské akce. Docházelo mimo jiné i k napadání některých členů strany. Objevily se tendence zrušení smlouvy se SSSR (viz výše) a prodeji uranové rudy do kapitalistické ciziny. „Tyto úvahy došly dokonce tak daleko, že se uváděly i takové možnosti, že NSR by financovalo těžbu uranové rudy, konkrétně dolu Dyleň a veškerá těžba z tohoto dolu by se dala k dispozici NSR.“⁴⁶ V této době se začaly projevat různé nátlakové akce, jako např. možnost stávek k prosazení některých zájmů zaměstnanců UD. Tyto nepřátelské protikomunistické, antisocialistické a protisovětské nálady se pak vyhrtotily srpnovými událostmi roku 1968 a příchodem vojsk Varšavské smlouvy do ČSSR. Nejsložitější situace v tomto napjatém období byla na šachtách Vítkov a Dyleň. „Projevila se značná aktivita zaměstnanců, protisovětsky zaměřená, vyskytovaly se různé nápisy na šachtách, zaměstnanci rozšiřovali různé letáky a výzvy k odporu proti vojskům Varšavské smlouvy, rozesílali rezoluce, došlo ke stávce.

42 „Víslech trval asi 3 hodiny a kromě jiného se týkal i UD Zadní Chodov. Válek byl otazován na těžbu v uranových dolech, budovy, stavby lidí, kam vedou šachty a hlavní zájem byl o šachtu Dyleň. Za účelem upřesnění mu byl předložen letecký fotografický snímek, na kterém byla zachycena šachta Dyleň. K tomu musel upřesnit vše, jako například, co je umístěno v jednotlivých budovách, k čemu slouží který objekt, věže, hloubky šachty, množství těžby, obsah rudy, profil a ražení chodeb, zejména otázka jejich směru, zda tyto jsou vedeny směrem ke státní hranici, celkový počet zaměstnanců UD...“ ABS, reg. č. 2845 – Situace v uranovém průmyslu – zpráva ze dne 13. 2. 1970, s. 4.

43 ABS, reg. č. 2845 – Situace v uranovém průmyslu – zpráva ze dne 13. 2. 1970, s. 4-5.

44 Hlavní geolog OZ UD Zadní Chodov ing. Radko Paška k tomu vypověděl: „Ložisko Dyleň je otevřenou jámou ve vzdálenosti asi 700 m od státní hranice s NSR. Uranové zrudnění se nachází na zóně, která směrem na hloubku upadá k jihu, to znamená k státní hranici. Na základě geologických předpokladů a pozitivních výsledků na úrovni 10 patra předpokládáme, že uvedené rudné těleso, přibližně na úrovni 18 patra přechází mimo naše státní území do NSR. Na uvedenou skutečnost jsem upozorňoval na zasedání Komise pro radioaktivní zásoby a žádal jsem, aby byly podniknuty patřičné kroky, abychom zjistili geologickou situaci na území NSR, kde mi bylo známo, že se hloubí šachta.“ ABS, reg. č. 2845 – Informace o stavu vyšetřování v trestní věci proti obviněnému ing. Karlu Bočkovi, s. 1.

45 ABS, reg. č. 2845 – Zpráva z jednání zástupců ČSSR a NSR o vzájemném zajištění bezpečnosti práce a provozu na obou stranách státní hranice v oblasti dolů Dyleň a Brunhilde, s. 2.

46 ABS, reg. č. 2845 – Situace v uranovém průmyslu – zpráva ze dne 13. 2. 1970, s. 5.

Zaměstnanci se angažovali v různých dalších protisovětských akcích. V čele těchto akcí stály stávkové výbory, které byly ovlivňovány přímo i hospodářskými pracovníky, jak se konečně projevil i na Vítkově. Podle poznatků získaných v té době docházelo i k vysílání různých rezolucí vysílačkami, které byly instalovány na šachtě Dyleň a šachtě č. II v Zadním Chodově a jež pak údajně přebíraly západní vysílače a televize. Dokonce byl dán návrh na vypracování plánu možné likvidace šachet. Tato protisovětská a protikomunistická nenávisť, které podlehla větší část zaměstnanců UD se projevila i později, kdy docházelo k různým protestním i nátlakovým akcím při různých příležitostech, jak v lednu 1969 a v březnu 1969 po vítězství našich hokejistů nad SSSR. V té době došlo ke značnému výskytu protisovětských a protikomunistických nápisů a to hlavně na šachtě Vítkov II. Později, v srpnu 1969, byly zjišťovány přípravy různých protestních akcí, avšak až na projevy několika jedinců k vážnějšímu narušení pořádku nedošlo. Všechny tyto okolnosti zapříčiňují, že ještě ani dosud situace není na UD konsolidována a řada zaměstnanců zastává v současné době protikomunistický a protisovětský postoj.”⁴⁷

Události z let 1968 se staly argumentem pro nepostradatelnost StB v uranovém průmyslu. Mimo analýz tzv. nepřátelské činnosti (pod kterou může být zahrnuto téměř vše) se StB soustředila na sledování tzv. nepřátelských osob evidovaných podle RMV č. 10/1964, zrušeného v roce 1968 a nahrazeného RMV č. 44/1970. Uranový průmysl takovýchto osob zaměstnával poměrně velké množství. Jednalo se o bývalé vězně z 50. let, kteří zůstali v uranovém průmyslu pracovat i po svém propuštění, a dále se pak jednalo o tzv. osmašedesátníky.

Na tyto osoby (události) byly mimo jiných nasazeni TS StB, kteří neprocházeli objektivními svazky, nicméně byli k problematice zpracovávanou objektivními svazky úkolováni.⁴⁸

47 ABS, reg. č. 2845 – Situace v uranovém průmyslu – zpráva ze dne 13. 2. 1970, s. 5-6.

48 Mezi takového TS StB patří např. TS MAREK reg. č. 20003, vedený u O – StB Příbram. Ve svazku, který se dochoval se objevuje např.: „Jeho pobyt v TNP Vojna je však předpokladem k tomu, aby získal důvěru bývalých potrestaných, pracujících nyní na dole II., kteří se v roce 1968-1969 angažovali v K-231. V tomto směru je kladem... i to, že byl v letech 1968-1969 jedním z organizátorů skautského hnutí na okresě Příbram.“ Tolik z návrhu na veřejné ve styk. V záznamu ze schůzky z 11. 7.1973 se píše: „Když již pracoval na uranových dolech, chtěl se stát členem PS-VB, ale jelikož to bylo někdy v padesátých letech, nebyl přijat, protože bylo poukázáno na to, že byl v TNP. Byl proto dotázán, jak by odpověděl v případě, že by mu byla orgány nabídnuta spolupráce. Na tuto otázku odpověděl, že se snaží dát najevo svůj vztah k našemu soc. zřízení poctivou prací, o spolupráci s orgány StB by měl zájem, jenom se obává, zda by nebylo na překážku jeho zařazení do TNP a dále to, že se v období let 1968-69 angažoval jako organizátor skautského hnutí.“ V návrhu na získání ke spolupráci ze dne 24. 1. 1974 jsou popsány cíle TS: „Získáním ke spolupráci a MARKA hodlám rozpracovávat Adolfa Filipiho, nar. 1926..., bývalého důstojníka ČSLA vyloučeného pro pravicovou činnost z KSČ a Miroslava Zajce, nar. 1922..., bývalého krajského zemědělského tajemníka strany národní socialistické, trestaného pro spolupráci s nepřátelskou rozvědkou, oba evidované dle RMV č. 44/70 jako nepřátelské osoby. KTS jmenované osoby zná a přichází s nimi do styku. Jeho další využití po linii EKO spočívá ve vyhledávání protistátních i ostatních trestných činů, zpravodajském zaměření k případům havárií, jakož i získávání všech podrobností v těchto případech. Dále k objasňování případů směřujících k narušování plnění hospodářského plánu dolu apod. Dalším cílem k získání ke spolupráci je využití jeho styků s bývalými členy a organizátory skautského hnutí. Jedná se zejména o osoby, které se v době činnosti Junáka v letech 1968-1969 v Příbrami – sídlišti kolem KTS seskupovaly. Jmenovitě jde o Jaroslava Čejkovou, Jiřinu Tomáškovou, Procházku, Grégra a Vondráčka. Čejková a Tomášková jsou rozpracovávány v akci „MÁNEK“...“ V té samé písemnosti se objevuje velmi zajímavé sdělení a to: „Jelikož u jmenovaného je vázání prováděno na ideologickém podkladě, bez kompromitujícího materiálu, nebude v případě odmítnutí spolupráce proti němu vyvozováno žádných závěrů.“ V dalších zprávách, které obsahuje svazek č. 682618 MV čteme: „Sám (TS MAREK – pozn. autora) podal informaci o přípravě k ilegálnímu opuštění republiky...; Během rozhovoru s MARKEM tento upozornil orgány, že na šachtě č. 19 pracuje jistý Čípera. V loňském roce byl na lázeňské péči v Jugoslávii spolu s MARKEM, který

O absurditě a paradoxech doby může např. vypovídat i to, že člen Koordinačního výboru je veden jako A StB pod reg. č. 17480. V objektových svazcích uranového průmyslu byly shromažďovány poznatky týkající se poruch, havárií, mimořádných událostí..., ale také ochrany před cizími rozvědkami, sledování funkcionářů uranového průmyslu aj. Rozpracování uranového průmyslu pokračovalo až do roku 1990, kdy byly objektové svazky uzavírány Úřadem na ochranu ústavy a demokracie.

Seznam zkratk:

A – Agent (typ spolupracovníka StB)	PT-ZD – Přísně tajné zvláštní důležitost
ABS – Archiv bezpečnostních složek	PV – Podnikový výbor
AMV – Archiv ministerstva vnitra	Reg. č. – Registrační číslo
CZV – Celozávodní výbor	ROH – Revoluční odborové hnutí
ČSLA – Československá lidová armáda	SSSR – Svaz sovětských socialistických republik
ČSR – Československo	ST – Státní tajemství
ČSUP – Československý uranový průmysl	StB – Státní bezpečnost (S StB – Správa StB)
D – Důvěrník (typ spolupracovníka StB)	T – Tajné
FMV – Federální ministerstvo vnitra	TS – Tajný spolupracovník
GPUP – Geologický průzkum uranového průmyslu	ÚDV – Úřad dokumentace vyšetřování zločinů komunizmu
GŘ – Generální ředitelství	ÚV KSČ – Ústřední výbor Komunistické strany Československa
I – Informátor (typ spolupracovníka StB)	VB – Veřejná bezpečnost
JD – Jáchymovské doly	ZO – Základní organizace
Kr. jméno – Krycí jméno	ZRUP – Základna rozvoje uranového průmyslu
KS – Kapitalistické státy	ZÚNZ – Závodní ústav národního zdraví
LM – Lidové milice	
OZ UD – Odštěpný závod uranových dolů	
PT – Přísně tajné	

---

zjistil, že Čipera vyvážel z ČSSR valuty a to kolem 300 DM, které v Jugoslávii měnil... Během roku 1974 TS Marek uskutečnil s řídicím orgánem 7 schůzek a podal celkem 6 zpráv (4 na základě úkolování a 2 z vlastní iniciativy). Ke konci roku 1976 byla spolupráce s TS MARKEM ukončena, neboť byl přeřazen na jiné pracoviště respektive odešel do důchodu. V průběhu spolupráce mu byla udělena od StB odměna formou věcného daru. ABS, 682618 MV.

RESUME

Das volkseigene Uranbergwerk Hinter Kotten (Zadní Chodov) und bedeutende Ereignisse des Jahres 1968 sowie der darauffolgenden Normalisierung in den Unterlagen der Staatssicherheit

František Bártík

Der vorliegende Beitrag befasst sich mit den Ereignissen des Jahres 1968 und der darauffolgenden Normalisierung in der Tschechoslowakischen Uranindustrie (ČSUP) mit Schwerpunkt Uranbergwerk Hinter Kotten. Bis auf geringe Ausnahmen basiert die Studie auf den Unterlagen des ehemaligen Staatssicherheitsdienstes, die über diesen Industriezweig mehrere Aktenbände führte und in diesem Bereich viele geheime Mitarbeiter einsetzte.

Nach der Lockerung der politischen Verhältnisse im Januar 1968 erfolgten Änderungen in führenden Positionen der Tschechoslowakischen Uranindustrie. Als Direktor wurde Ing. Karel Boček eingesetzt, der bestrebt war, Änderungen auch in der Uranpolitik durchzusetzen. Das Uranerz, ein bislang militärisch-strategischer Rohstoff, sollte als frei austauschbare Ware in das sogenannte „kapitalistische Ausland“ ausgeführt werden. Dieses Vorhaben scheiterte jedoch nach dem Einmarsch der Truppen des Warschauer Paktes am 21. August 1968 in die Tschechoslowakei. Die Direktion der Tschechoslowakischen Uranindustrie in Píbram (Příbram) rief einen Streik unter der Losung „kein Gramm Uran mehr an die Okkupanten“ aus, dem sich bald auch weitere Betriebe der Uranindustrie (Hinter Kotten und Dolní Rožinka) anschlossen. Am meisten engagierten sich die Bergwerke „Vítkov“ und „Dyleň“. An der Spitze der Widerstandsaktionen gegen die Okkupation standen Streikausschüsse. Durch die Funkgeräte, die im Bergwerk „Dyleň“ und im Bergwerk Nr. II in Hinter Kotten installiert waren, wurden verschiedene Resolutionen ausgesendet, die angeblich von westlichen Funk- und Fernsehsendern übernommen wurden. Während des Streiks wurde ein detailliertes Konzept für eine eventuelle Schließung der Bergwerke entwickelt. Zugleich wurden aber auch Unterlagen für neue geologische Untersuchungen bzw. die Wiederaufnahme der Förderung ausgearbeitet.

Nach der „Beruhigung“ der Situation wurde Ing. Karel Boček als Hauptorganisator des Streiks und Hauptverantwortlicher für die großen wirtschaftlichen Verluste, die der Streik zur Folge hatte, bezeichnet. Er wurde verhaftet und es wurde ihm in Abwesenheit der Prozess gemacht, weil es ihm gelungen war, aus der Untersuchungshaft ins Ausland zu fliehen. Dort arbeitete er als anerkannter Fachmann in seiner Branche, deshalb wurde er weiterhin von der Staatssicherheit verfolgt. Ein weiterer Mitarbeiter des volkseigenen Uranbergwerks Hinter Kotten, Stanislav Vlasák, wurde zu 6 Jahren Freiheitsentzug verurteilt. Von 1968 bis 1970 emigrierten 45 Mitarbeiter des Betriebs in Hinter Kotten.

Die Ereignisse des Jahres 1968 dienten als Argument für die Unentbehrlichkeit des Staatssicherheitsdienstes in der Uranindustrie. Die Bearbeitung der Uranindustrie durch den Staatssicherheitsdienst wurde bis 1990 fortgesetzt, als die einschlägigen Aktenbände vom Amt für den Schutz der Verfassung und der Demokratie geschlossen wurden.